

KULTUUR

25.09.2024, 05:00

ARVUSTUS | Surematuse ahistus. Marianne Kõrveri lavastusega tasub kaasa kulgeda – midagi jäääb meelde, midagi tekitab mõtteid hiljem (1)

Teatris Ekspeditsioon etendata tav Marianne Kõrveri „Surematud“ ei ole filosoofiline seisunditükk, aga ka mitte vaatemäng surematuse otsimisest. Ta kulgeb kahe liini vahel.

Kaur Riismaa
kirjanik

Pille ega Kärol (Katariina Tamm ja Mari Abel) nagu ilmselt ka nende lavastuse algul kõlava taskuhäälingusaate vaatjad-kuulajad pole õnnelikud. Õnnelik, oma kehas ja kehaga rahulikult vananev inimene ei pea niisuguseid saateid vaatama.

FOTO: VIRGE VIERTEK

Kuula artiklit 7 min

Lisa

 TELLIJALE AVATUD

„Surematute“ lavastaja Marianne Körver on rohkem tuntud filmirežissöörina. Pea alati pakuvad filmitegija teatritööd värskendavaid elamusi, sest paratamatult toob lavastaja oma põhitööst/haridusest/jms kaasa nüansid, mida teatris püütakse eirata või lammutada. Üks selliseid on loo kompositsioon. Teatris nagu isegi vahel kardetakse, et kui lugu on liiga selge struktuuriga ja kergesti jälgitav, siis pole see sügavamõtteline. Lavastus tõukub Borgese novellist, samamoodi nagu Ekspeditsiooni „Reis metsa lõppu“ tõukub Jaigi jutustusest. Kumbki pole kuigi tekstitruu ega püüagi olla. Lavastuse „Reis metsa lõppu“ kõrval jäab „Surematud“ kahvatumaks.

„Surematud“ ei ole päriselt n-ö seisunditükk, vaikne loksumine filosoofiliste arutelude, hingestava muusika ja valgusmänguga. Aga see ei ole ka vaatemäng surematuse otsimisest, leidmisest ega hinnast, mida tegelased igavese elu eest maksma peavad. „Surematud“ kulgeb kuskil kahe liini vahel.

Kris Lemsalu loodud kostüümid on grotesksed, tegelased rõhutatult kehalised või suisa kehata.

FOTO: VIRGE VIERTEK

Tegelastele lihtne kaasa elada

Lavastuse lugu vastab enam-vähem minutipealt sellele struktuurile, kuidas stsenariste dresseeritakse. Lugu jaotugu kolmeks: esimene osa, teise osa esimene ja teine pool, kolmas osa. Esimese osa algus näitab tegelasi nende tavapärases keskkonnas, siis tulevad käivitav sündmus, tegelaste katlused ja üleminek teise ossa. Teise osa esimeses pooles õpitakse uut maailma tundma, siis keskel tuleb pööre tõsidusse, nn hinge pime öö. Edasi kolmandasse, viimasesse ossa viiv sündmus, puänt, teema kokkuvõte ja tiitrid. Selline või sellesarnane struktuur hoiab pea iga lugu ülal, sest me oleme sellega sajandite jooksul harjunud. See ei ole iseenesest võtta hea ega halb, aga nigelal lool on alati struktuuriprobleeme. Körveri „Surematute“ tegelased Kärol ja Pille on ilutoodete valdkonna influentserid, (mitte)vananemiseksperdid. Näeme neid nende tavapärases keskkonnas taskuhäälingusaadet filmimas. Salvestusele könnib sisse vanaeit, kes enda sõnul otsib surematute linna kuskil „lääne pool“. Vanaeit plahvatab ja influentserid hakkavad linna otsima. Teel kohtavad nad kummalisi olendeid, kes kõik on mingil moel surematud. Nagu seiklusfilmideski muutub tegevus poole peal

ohtlikuks, toimub pööre tõsidusse, *fun and games* on möödas, ees ootab hinge pime öö. Lõpp on sulnis ja pisut õpetlik.

Alati ei saa aru, mis parajasti juhtub, kuid vaataja ei kaota järgje käest.

Loo struktuur on ühteaegu lavastuse pluss ja miinus. Pluss on kindlasti see, et tegelastele on lihtne kaasa elada. Ma ei saa alati aru, mis parajasti juhtub, kes on see kummaline olend ja tegelikult unustan ka teksti kuulata, sest visuaal on niivõrd põnev, ent ma ei kaota järgje käest. Kris Lemsalu loodud kostüümid on grotesksed, tegelased röhutatult kehalised või suisa kehata, peategelaste Käroli ja Pille motiivid kohati ebaselged, ent see ei sega. Lugu algab, kulgeb ja lõppeb. Miinuseks võiks pidada seda, et ega tegelastega väga midagi juhtu. Tegelane peaks arenema katsumuste kaudu, ta peaks silmitsi seisma koletistega, eetiliste ja moraalsete dilemmadega. Tegelane avaneb, kui ta peab stressi raskuse all langetama otsuse. Kärol ja Pille rändavad selles võõras maailmas, kuid neil pole eriti midagi kaalul. Tegelane küsib groteskselt olendilt parooli, et surematusele lähemale jõuda, ja üldiselt ka lihtsalt saab selle. Tegelane ei pea arenema, kedagi reetma või usaldama, endale kindlaks jäätma või ennast salgama.

Kärol ja Pille (Katariina Tamm ja Mari Abel) rändavad võõras maailmas, kuid neil pole eriti midagi kaalul.

FOTO: VIRGE VIERTEK

Lugu ärkab ellu just siis, kui me unustame, et meile midagi jutustatakse, ja hakkame kaasa elama tegelasele.

Ühe erandiga. Mari Abelil on õudne stseen, milles ta ühelt surematult „oma raha“ nõuab. See surematu on Bitcoini looja(d?) Satoshi Nakamoto, kes 2011. aastal haihtus. Lavastuses ta on kohal esmalt klaaspurgis pea kujul ning muundub siis kohvimasinaks. See on tõesti niisugune stseen, milles lugu ellu ärkab. Iga tegelane tahab midagi ja vajab midagi, heas loos ei lange need kokku. Abeli mängitud Kärol tahab raha, aga ta vajab midagi muud (mida täpselt, see selgub lõpus ning ongi loo puänt). See stseen jõuab kõige lähemale surematuse teemale ning tekib hulga parallele ja võimalusi edasi mõtlemiseks. Kärol ei nõua ega anu oma raha mitte mõnelt olendilt, vaid asjalt, kohvimasinalt. Kui avastseenis on ta kasutanud esemeid, et teenida feimi ja sulli, siis siin stseenis on see pea peale pööratud. Mul on tunne, et ka Kärol tahab raha mitte raha enda pärast, vaid ta anub nagu vang: jäta mulle mu ahel, aga päästa keti ots seina küljest lahti. Lase ma kõnnin oma ahelatega vaba inimese kombel. Lase mul vananeda vanadusele mõtlemata.

Omamoodi paradoks on, et lugu ärkab ellu just siis, kui tegelase motiiv hakkab varjutama loo sisemist struktuuri – me unustame, et meile midagi jutustatakse, ning hakkame kaasa elama tegelasele.

Midagi jäääb meelde, midagi mõjub

Samas: võib-olla pole selle lavastuse puhul vaja lugu üldse nii tähenärijalikult tähele panna? Loo struktuurne kompaktsus võimaldab selle ka lihtsalt kõrvale jäätta ning kaasa kulgeda. Midagi jäääb meelde, midagi mõjub, midagi tekib mõtteid kunagi hiljem. Võib jälgida paralleeli või vastandust lavastuse südames. Kärol ja Pille reklamivad vananemisvastaseid tooteid. Nad suhtuvad nendesse toodetesse aga üleolevalt, nad nagu ei hooligi sellest nodist, mis on tasuta stuudiosse saadetud. Karbid ja pudelikesed kaovad laua alla kohe, kui nende kohta rohkem midagi ütelda ei ole. Loo algul kleebib

Pille endale mingi eksootilise puu koort näkku, sest see väidetavalalt silub miimilisi kortse. Ta ei erine sellisena kuigivõrd nendest surematutest troglodüütidest, keda tegelased oma teekonnal kohtavad. Monstrumid on oma surematuses üsna lohutud, päris õnnelik pole keegi. Ka Pille ega Kärol nagu ilmselt ka nende taskuhäälingusaate vaatajad-kuulajad pole õnnelikud. Õnnelik, oma kehas ja kehaga rahulikult vananev inimene ei pea niisuguseid saateid vaatama.

Lavastuse lõppu ei too kaasa tegevus, lõpp on sõnaline ja tundub sellisena nõrk. Kui aga mõelda alguse ja teekonna temaatilisele vastandusele, siis on lõpp oma lihtsuses ainuõige valik.

Monstrumid on oma surematuses üsna lohutud, päris õnnelik pole keegi.
FOTO: VIRGE VIERTEK

LAVASTUS

„Surematud“

Autor ja lavastaja Marianne Körver

Dramaturgid Marianne Körver ja Taavi Eelmaa (Von Krahl)

Kostüümid Kris Lemsalu ja Kerli Praks, valgus Kristjan Suits,
video Emer Värk

Mängivad Katariina Tamm ja Mari Abel

Teatri Ekspeditsioon esietendus Sakala 3 teatrimajas 30. augustil. Etendused sel aastal veel 30.–31. oktoobril ja 1. novembril.

Kostüümid Iõi Kris Lemsalu

FOTO: VIRGE VIERTEK

Kommenteeri

Loe kommentaare (1)

SOOVITAME SULLE

SÕJARAPORT | Teet Kalmus: Venemaa tuumaheidutus sai tagasilöögi. Ballistiklise raketi katsetus kukkus läbi

Teadlased leiavad, et kunst ja käsitöö parandavad enesetunnet: kõik kunstivormid võivad olla vaimse tervise parandamiseks kasulikud